List 34. **NOVICE** Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljanje po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 21. avgusta 1878.

Obseg: Razstava goveje živine iz Ljutomerskega okraja 16. septembra v Ljutomeru. — Kako izrejati nizka drevesa ali pritlikovce. — Gospodarske novice. — Popotne črtice. (Dal.) — Z globočine morjá. (Dalje.) — Turki na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in Goriškem v drugi polovici 15. stoletja. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razstava

goveje živine iz Ljutomerskega okraja

dne 16. septembra 1878 v Ljutomeru.

K tej razstavi se pripustijo:

1. Biki, ki še nimajo štirih širokih zobov; 2. krave; 3. breje telice; 4. teleta (teliči in telice) do 1 leta stara.

Premije pa bodo dobili:

I. Biki:

1 najlepši bik 20, 2 bika po 15, 2 bika pa 10 gld. srebra.

Opomba. Gledé zadnjih dveh bikov si pridržuje razstavna komisija pravico, da v tem slučaji, ako ne bi bila omenjena dva bika premije vredna, bode namesto nju podelila premije kravam ali brejim telicam.

2. Krave:

1 najlepša krava 15, 2 kravi po 10, 3 krave po 8 gold. srebra.

3. Breje telice:

4 breje telice po 5, 2 breji telici po 4 gold, sr.

4. Teleta:

3 telici po 5, 2 telici po 5, 5 telic po 3 gold. sr.

Opomba. Ako bodo denarne okoliščine ugodne, zna razstavna komisija razen ovih 27 živinčet še več krav ali brejih telic premirati.

Pogoji premiranja so:

1. Le goveja živina iz Ljutomerskega okraja more dobiti premije. 2. Krave in breje telice morajo biti v hlevu posestnika najmanj že eno leto poprej rejene. 3. Teleta morajo biti v hlevu posestnika vržena in vzrejena. Za dokaz tega služi potrjenje ali certifikat od občinskega predstojnika; s takim potrjenjem se mora vsak udeležitelj razstave izkazati. 4. Vsak posestnik je obvezan tisto živinče, katero je bilo premirano, eno leto za naprej obdržati; ako bi ga prodal, mora premijo nazaj dati. 5. Vsak posestnik, ki se hoče razstave udeležiti, naj to naznani najmanj 14 dni poprej ustmeno ali pismeno načelništvu gospodarske podružnice v Ljutomeru, kjer tudi dobi vsaki legitimačni listek.

Na dan razstave bodo se podelile tudi premije po en sreberni tolar tistim hlapcem in deklam, ki imajo posebno skrb pri postrežbi goveje živine. Gospodarji naj blagovolé takošne hlapce in dekle načelstvu gospodarske podružnice 14 dni pred razstavo naznaniti.

Pri razstavi bode se govorilo o krmi goveje živine.

V Ljutomeru dne 14. julija 1878.

Za razstavni odsek:

J. Kryl. J. Kukovec.

Kako izrejati nizka drevesa ali pritlikovce. *)

Koristno res je imeti tako nizko drevje po vrtih, kjer se skuha (zelenjad) sadí, na voglih lešic (Rabate), po medpotkih (medprostorih, Zwischenrasen) na letvah privezano, ali pa ob zidovih proti solncu obrnjenih. Lepo je videti tako majhno drevjiče polno cvetja in sadja, ki nič s senco ne zadeva. Vsako sadje se dá tako ravnati; posebno pa breskve in marelice najbolje ob zidovji po brajdah rodé.

Izrejajo se nizka drevesa (pritlikovci) ali posamno ali pa po brajdah, to je, s prislonki in držaji, iz ravno tistih sadežev, z ravno tisto opravo cepljenja, le z drugačnim obrezovanjem. Priredijo se v ta namen iz semena divjaki ivánčev (Johannisäpfela za jabelka, za hruške pa kutine ali divje čubice, z breskve, marelice, slive, za češnje pa mandeljnovi sadeži večidel.

Najbolje je koščice ali peške le kmalu tam posejati, kjer se bo pitano (žlahno) nizko ali brajdasto drevje na izrejene sadeže cepilo in kjer bo rastlo, to je, ob kraji lešíc na vrtu, pri zidu in po brajdah, zato, ker se v ta namen že dve leti stari sadeži cepijo.

Odrastke iz cepljenih mladic ali popkov moraš kmalu od mladega le zmiraj na kratko držati in tako obrezavati, da drevesica podobo dobé, kakoršne želiš ali z okroglo ali voglato obršo ali pa z vejami pri zidu in po brajdah narazen razpetimi in privezanimi. Potem, kedar imajo že čez kake tri leta svojo podobo, jih pa obrezuj tako, da ti sad rodé, to je, moraš zaródne mladice (Fruchttriebe) kar najbolj mogoče prihraniti; te so kratke, debele, dobro rejene, z debelim popjem, iz katerega cvet pride in sad. Razločijo se od listnih in lesnih odrastkov (Blättertrieben) v tem, da so le-ti veliki in močni brez debelega popja, al z očesi previdení in namenjeni, obršo (Krone) delati. Hobotki (Wasserreiser) pa, zlotni odrastki so po starih vejah ali

*) Odgovor gosp. L. K. na vprašanje, pa morebiti tudi še drugim sadjerejcem v poduk. Vred.

po deblu pod obršo brez vsega popja; vse le-tá zmiraj obrezuj.

Obrezanje se opravi od meseca kimovca (septembra) do konca svečana. Kar je pa nepotrebnih izrastkov, in kar podobo drevesica kazí, na priliko, če iz brajde kaka veja na pot vèn raste, jo tudi poleti odreži.

Gospodarske novice.

* *Privilegij na ročno kosilnico*, to je, na mašino, katera se z roko goni, da travo kosí, je dobil za eno leto Pavel pl. Del-Negro, kmetovalec na Kranjskem (?), zdaj v Leobenu na Štajarskem. Ker je privilegij dobil od dveh ministrov, namreč od Dunajskega ministerstva za kupčijstvo in od Ogerskega ministerstva za kmetijstvo in kupčijstvo, bi se smelo misliti, da je iznajdba dobra.

* *Razstava poljedeljskih pridelkov v Celji*, o kateri so „Novice“ že govorile, bo 5., 6. in 7. oktobra. Načrt te razstave v slovenskem in nemškem jeziku se že razpošilja.

* *Premiranje kónj* z državnimi premijami na doljnem Štajarskem bo 12. septembra v Ptuji, 14. septembra v Ljutomeru, in 5. oktobra v Celji. Za Ptujski okraj je odločenih 240 gold., za Ljutomerski 340 gold. in za Celjski 280 gold.

* *Grozdne bolezni* (plesnine grozdja) imajo letos v več krajih na Tirolskem, tako, da se bode uničilo veselo upanje na obilo trgatev, ki so ga ondi imeli spomladi. Vzrok te bolezni je neugodno, preveč deževno vreme. Žveplili so večidel prav pridno trte, nekateri vinorejci v svojih nogradih po 6 in 7krat, pa večidel brez vspeha, čeravno je po obilnih skušnjah nedvomljivo, da je žveplenje najbolje sredstvo zoper to bolezen, katera se kakor kuga včasih širi po vinogradih.

* *Letošnja rodovitnost bučel.* Dunajski gospodarski časnik „Der praktische Landwirth“ objavlja poročilo nekega bučelarja iz Melnika na Českem, po katerem mu je letos eden panj dal šest mladih rojev. Temu pristavlja imenovani časnik, da letos ni to nič kaj nenavadnega. Sporočil mu je namreč drug bučelar tudi iz Českega in sicer iz mesta Most, da je od treh starih panjev od 27. majnika noter do 15. julija dobil 15 mladih rojev. Panj *A*, lanski roj, je dal 27. maja prvenca, 8., 11. in 12. junija pa je drugi, tretji in četrtikrat rojil. Panj *B* od leta 1876. je rojil 4., 11., 12., 14. in 15. junija. Panj *C*, prvenec od 18. junija 1877., je rojil 4., 11., 12., 13., 14. in 15. junija. Vsi trije stari panji so Kranjskega rodú. Mladi roji so pa tudi močni.

M.

Šolske stvari.

Šolska letina.

Letnik c. k. više realke Ljubljanske za 1878. (Jahresbericht der Staats-Oberrealschule in Laibach) se začenja z jako temeljito razpravo slovenskega jezika, v katerem je Primož Truber, najstareji slovenski pisatelj, spisal svojega „Matevža“, ne da bi slovstvu slovenskemu dal knjigo, ampak zato, ker ga je potreboval za svoj namen — za propagando Lutrove vere na Slovenskem. Za predmet razprave svoje si je prof. Levec izbral posebnosti narečja Truberjevega in to têmo nemški obširno obdelal v letošnjem realkinem letniku, kateremu je ravnatelj dr. Mrhal dodal navadna šolska poročila. Profesorjev in namestnih učiteljev je bilo 18, učencev pa 340, med katerimi po materinem jeziku 168 Slovencev, 137 Nemcev (?), 28 Italijanov, 5 Srbo-hrvatov, 1 Čeh in 1 Francoz, — po veri vsi katoličani razen 6 druzih vernikov. Med obligatnimi jezici nahajamo nemški, slovenski, italijanski (od 3. razreda počenši) in francoski jezik (od 5. razreda naprej). Da pa je slovenski jezik obligaten jezik, to je, predpisan jezik vsacemu realkinemu učencu kakor je nemški, italijanski in francoski jezik, to je zgolj fikcija in res čuditi se moramo ravnateljstvu, da si ga upa staviti na mizo obligatnih naukov, ker je po dodatku njegovem z ukazom ministrovim od 23. oktobra 1875. leta posajen na „katzentischel“ realke s temi-le besedami: „Zur Theilnahme am slovenischen Sprachunterrichte sind nur jene Schüler verpflichtet, deren Eltern oder Elternstellvertreter dies ausdrücklich verlangen“ (to je, slovenščino učiti se morajo le taki učenci, katerih stariši ali njihovi namestniki to izrečno zahtevajo). Po takem je italijanski jezik ministerstvu bolj pri srcu kakor slovenski na domačih tleh, — mar zato, da propaganda za „Italio irredente“ čedalje krepkeja prihaja in se jej tla gladijo do Postojne in še dalje, ko vidi, da smo tudi v Ljubljani bolj Italijani kakor Slovenci?! — Z realko v zvezi je obrtnijska napredovalna šola, v katero je preteklo leto hodilo 156 učencev (13 do 32 let starih) za poduk v risanji ornamentov in modeliranji, v mehaniki in stavbah.

Letnik državne gimnazije v Mariboru (Programm des Staats-Gimnasiums in Marburg) ima v nemškem jeziku na čelu sestavek prof. M. Valenčaka z naslovom: „Primož Trubar,*) der Begründer der neuslovenischen Literatur“, ki popisuje življenje Trubarjevo in njegovo 36letno delovanje na slovstvenem polji od leta 1550 do 1586., po katerem je na svitlo prišlo 18 bolj ali manj obširnih spisov njegovih. — Tako je letošnja šolska letina prinesla dva članka o Trubarji: enega v Ljubljani, druzega v Mariboru; uni se giblje na čisto jezikoslovnem, ta pa sega po druzih razmerah. — Profesorjev in druzih učiteljev je Mariborska gimnazija imela 17, učencev pa je štela 259, med katerimi 128 Nemcev (?), Slovencev 127, 2 Hrvata in 1 Magjar, po veri, razen 2, bili so vsi katoličani. — Slovenski jezik se po vseh razredih nahaja kot obligaten nauk; učencem nemške narodnosti se je pa kot prostovoljen predmet predaval za dijake doljne gimnazije v 4, za dijake više gimnazije pa v 2 razdelkih.

Ozir po domovini.

Popotne črtice.

(Dalje.)

Po tem skoku v stran idimo na Radovico. Da! po pravici res se „radovica“ imenuje ta kraj, kajti lepšega si skoro ne moreš izbrati. Tù ti je vinograd za vinogradom, grozdja na trtah toliko, da ljudje ne bodo vedeli kam ž njim, če vse srečno dozorí. Že sem blizo vasí, katere cerkev sem prej že videl, ko doidem dečka kakih 12 leti. Ker me pozdravi, ga ogovorim in pozneje poprašam: „Hodiš li v šolo?“ — „Sem hodil“ — je odgovor s čistim izrekom. — „Toraj znaš brati in pisati?“ — poprašujem dalje. — „Znam“ — je enako čvrst odgovor. — „Si iz Radovice domá?“ — „Sem“ — glasi se enako.

Meni je deček v priprosti platneni obleki všeč, prašam ga še marsikaj, a vsak odgovor je: „Bil, je, sem“ itd., tako, da vedno časovnik ponavlja. Kako lepa je taka govorica nasproti pri nas na Gorenjskem

*) Tukaj Trubar, tam Truber; enkrat Prešeren drugikrat Preširn!

in drugje po Slovenskem navadni z nemškega vzeti besedi: „ja“ (dá) in „né“! V tem kraji bi se od pastirja lahko učil slovenskega jezika marsikak „visok“ gospod.

Prisopihavši na višavo — koga zagledam? Našega Kramariča. Vsak bralec ga pozná iz obravnav deželnega zbora Kranjskega, kjer je marsikako zasoljeno dal vladi in nemškutarjem pod nos. Brž me pelje v svojo klet pod hišo in ohladi mi vroče in suho grlo s kupico dobrega vinca. V hiši sem videl na njegovi mizi časnikov morebiti več, kakor v kaki čitalnici. Naj bi ga posnemali drugi, ki se štejejo za narodnjake, pa niso naročeni na noben časnik slovenski, ampak jih le po kavarnah beró, če jih sploh beró.

Iz Kramaričeve hiše se podám k gospodu župniku. Z njegovega farovža je krasen razgled po Beli Kranji, posebno pa po Vlahih do Vivodine. Škoda, da nisem imel časa sprehajati se po gorovji, kar se ga od tod vidi! Gospod župnik mi je pokazal svoj vinograd, ki je veliko obetal, potem pa svoj vodnjak, napeljan s kapov; vodo sem našel jako mrzlo in okusno.

„Nimate li nikoli uši ali drugih mrčesov v vodnjaku?“ — ga vprašam.

„Nikdar!“ — mi odgovorí. — „Toraj imate dobre cedilnike (Filtrirkästen)?“ — „Nič tacega“, mi je odgovor. — „Pa vendar potrebujete dosti solí za svoj vodnjak?“ — „Ne enega funta je še nisem porabil.“ — „Pa kako vendar se vbranite vodne golazni?“ — „Prav lahko. Vodo imam napeljano z opečnih streh, ta pa sme v vodnjaku s cementom zidanem seči le do odmerjene visokosti, kjer je napravljena luknja, skoz katero se potem voda odteka, kar je je preveč. Odteka se pa zmiraj le stara voda, ker jo na novo pritekajoča spodriva, in tako se voda v vodnjaku nikdar ne vsmradí niti se ne zaredé živali v nji“.

Naj pri tej priliki še opomnim, da ima tudi gosp. župnik Suhorski tak vodnjak, a s cedilnikom. Voda je napeljana tudi le z opečnih streh, a vedno čista je in okusna.

Vse to sem navedel le zato, ker se je zadnji čas sprožilo vprašanje, kako bilo bi kapníc varovati povodne golazni. Morda je to nekaj za poskušnjo.

Po kratkem spregledu sedemo za mizo in ga izpijemo kozarec. V tem pride zopet oče Kramarič z velikim ključem, steklenico in kozarci ter nas vabi v svojo drugo klet. Koliko jih ima, ne vem, a šli smo za njim in natočil nam je kapljice kot zlato svitle, katere se je enkrat Dežman, ko je po Koki botaniziral, tako navlekel, da je proti Metliki gredé svojo glavo v vsak grm vteknil. Še zdaj je znana tam neka pesmica o „cerkvici in mrkvici“; no, vendar bo g. Dežman enkrat imel vsaj v enem kraji spomin.

Ker si pa jaz nisem hotel napraviti tu takega spomina, sem le pokušal sicer izvrstno vino, potem pa napotil se z znancem, ki sem ga tu dobil, proti Suhoru nazaj. Kramaričevo vino je bilo močno; dobro! da ga nisva več pila, sicer bi bil jaz tudi svojo glavo vtikal po grmih, kakor moj prednik Dežman, a nikakor ne spal na Suhoru, kamor sem prišel nazaj o polnoči.

Zjutraj se zbudim, ko že solnce skoz okna gleda. Bil je ravno sv. Rešnjega Telesa dan. Gospod župnik mi naznani, da bo procesija. Zopet kaj novega za-me, ki še nisem videl nobene procesije v teh krajih. Predno pa do te pridem, naj omenim, da sem videl tudi poroko. Se ve, da se ta navadno vrši z velikim ropotom. Godci spremijo ženina in nevesto do cerkve, vse je praznično oblečeno, nevesta ima na glavi nekako krono, ženin pa sila velik „pušelc“. A ta pot tega ni bilo, ker je bil ženin vdovec; nevesta je imela na glavi le majhen venec, ženin pa se je prezentiral v beli obleki in trdih visokih čevljih, dve priči še in vsega je bilo konec. Slišal pa sem, da svatbe tu po več dni trpé in požró včasih vsaj polovico premoženja ženinovega.

Zvonovi nas vabijo v cerkev, možnarji pokajo; sila veliko ljudí stoji pred cerkvijo, čakaje maše in procesije; med njimi je tudi več Vlahinj (Vlahov nisem videl). Procesija je bila dolga, daljša kakor v kaki večí fari na Gorenjskem. Spredaj so šli možje, vsi beli, za njimi ženske tudi belo oblečene z rudečkasto pisanimi prti (rutami) na glavi in večidel z rudečimi nogovicami. Lepo je bilo videti dolgo progo, ki se je potezala okoli hriba, le nekaj sem pogrešal tu in po Dolenjskem sploh: visokih majev, kakoršne stavijo po Gorenjskem o tej priliki. Razen tega mi še nekaj druzega ni bilo všeč. Na Gorenjskem (tudi še pod Ljubljano) se skušajo fantje in dekleta v tem, da ta dan napravijo na lastne stroške veličasten; vse dela zastonj, vlači zelenjavo z gozda in jo postavlja ob poti, okna, koder gre procesija, so razsvetljena, celó po Ljubljani (čeravno je sedanji „liberalni“ župan prepovedal postavljati maje). Vsega tega tam ni nič, ljudje hočejo plačani biti za vse, kar storé, k vsemu se jih mora priganjati. Zato tu taka procesija ni nič tako veličastna, kakor na Gorenjskem.

Po kosilu sem hotel jaz odriniti proti Novomestu, a postiljon me je pustil na cedilu. Zato sem moral ostati še čez noč tù zlasti, ker je bilo vreme zeló kislo. Žal mi ni bilo, kajti gospod župnik je jako prijeten za pogovor, ne trenutek se nisva dolgočasila. Isto tako drugo jutro ne, ker sva po žgancih in kislem zelji z vozom odrinila „na Lužo“. Tam namreč se srečate pošti iz Novomesta in Metlike. Meni je bilo bivanje na Suhoru jako prijetno, tam bi se človek naselil; zato sem prav težko vzel slovó od preprijaznega mi prijatelja gospoda župnika in peljal se proti Novomestu. Odhajaje priporočil sem gostilničarici v baron Apfaltrernovi hiši, naj bo gostom, če tudi so Slovenci, bolj vljudna, kakor je. Gospod župnik Suhorski naj pa tù javno sprejme od mene zahvalo za preprijazen sprejem malenkosti moje in zagotovilo, da so bili dnevi pri njem mi taki, da jih ne zabim nikdar.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Da ne bom predolgo vlekel povesti, naj bo tù ob kratkem povedano, kako sem dosegel svoj namen. Deklica je imela za ljubega čvrstega, pa revnega mornarja, ki je večkrat na dnu morja že bil in pri tem rabil neko kapo, katero je z zrakom napolnil in tako mogel po več minut prestati pod vodó. Do tega sem se obrnil in mu ponudil 300 gold., ako mi spravi na dan v ladiji zaprtega vtopljenca, mojega žlahtnika, katerega bi jaz rad na suhem pokopal. Malo premišljevaje mi to obljubi, če dam še dvema mornarjema, ki ga bosta s čolna v morje spuščala in kviško vlačila, kako plačo. Jaz obljubim skoro zadnji denar svoj in si izgovorim le, da se, čeravno še jako slab, peljem z njimi na morje. To mi dovoli in tako se peljemo po noči v čolnu tje, kjer se je bila ladija potopila. Kraj so morja navajeni ljudje naglo našli, in ko se pogumni mladeneč prvikrat spusti v dno — imel je tudi za to

*

jako umetno narejeno svetilnico seboj — in ko ga čez par minut zlečeta pomagača zopet na dan, pové, da je prišel do vrha ladije, katera postrani leží. Drugikrat pride z naznanilom, da je prebil okno čumnate, katero sem mu jaz popisal, od straní, in zagledal v prostoru po konci stoječe, z glavo ob strop butajoče zeló napihnjeno truplo. Tretjikrat naznani, da je to truplo z železno krevljo k oknu privlekel ter mu dal zanjko krog vratu. Predno se četrtikrat potopí, dá meni v roko vrv, rekoč, da naj jo trdno držim, na to zgine zopet pod morje in mornarja pazita na vrv, ki njega drži, jaz pa na svojo. In res! Še predno pride pogumni mladeneč kviško, že buti blizo čolna nekaj ven, ki se jame po morji zibati; videti je kakor kaka napihnjena pošast. Brž za tem prikaže se vrli pomorski junak, ki težko oddahnivši se odloži kapo in odveže svinec od nog. Vsi skup spravimo napihnjeno truplo v čoln in se odpeljemo proti suhi zemlji.“

„Občutke moje, ko sem spoznal truplo Spitlerjevo, je težko popisati. Veselja, ki mi je navdajalo srcé, nisem smel kazati, ker bi bil utegnil ž njim svoje tovarše napeljati do misli, da ima to mrtvo napihnjeno truplo za me še kako materijalno vrednost. Še le, ko ga prinesó na dom v mojo ozko stanico, ko sem izplačal, kar sem obljubil, in ko sem sam pri njem, razpnem mu obleko in — skoro bi bil zavriskal — pas z denarjem je ovit okoli života. Naglo ga odvežem, se prepričam, da voda ni prišla va-nj, ga opašem sam pod obleko, potem zapnem mrliču obleko nad napetim truplom in pokličem zopet mornarje v stanico. ‚Koliko časa utegne to truplo vstrajati brez smradú, brez gnjilobe?‘ — jih vprašam. ‚O señor, dolgo, dolgo, ker se je soli navzelo‘ — je enoglasni odgovor. ‚Bi ga ne mogel pripeljati v Evropo, ker bi ga rad domá pokopal?‘ — ‚Da, señor! Le vodo bomo spustili iz njega, potem ga bo naš zdravnik z neko rečjo pokadil in nabasal, pa bo. On je to že večkrat storil‘. — Zdravnik res pride in vzame truplo v delo. Jaz mu obljubim plačo le potem, če bo truplo zunaj nepremenjeno ostalo, da ga bo vsak poznal, komur je bil ranjki znan. Kako je oni zdravnik svoje delo opravil, vidite tu, če ste poznali Spitlerja.“

Pri teh besedah vstane, gre k zaboju, ga odbije in — pred mano leži v zaboju z mahom in nekaterimi zelišami obdan Spitler skoro nespremenjen; truplo ima le bolj črnikasto barvo in obraz je nekoliko skremžen kakor pri mrličih, ki so se smrti zeló vstrašili.

„Konec povesti“ — prične vnovič, ko je bil zaboj zopet zaprl — „je kratek. Rad bi bil odpeljal se v Evropo, ker je do konca druzega leta manjkalo le še kake tri mesece; al zavoljo nemirnega vremena ni prišla nobena ladija v Evropo gredoč memo, pa tudi nobena se ni odpeljala. Še le čez dva meseca sem našel priliko odpeljati se s tem za me toliko vrednim zabojem do Marseilla, od koder sem nemudoma odpotoval sem. — To je zgodovina mojega lova, čegar konec je srečen — a zá-me zdaj več ne.“

Ves spehan se nasloni ob mizo, glava mu pade na dlan in globok zdihljej mu buhne iz polnih napetih prs. Kaj sem čutil jaz, to si vsak lahko misli. Prosim ga, naj se vmiri in privošči zdelanim udom počitka; to bo tudi duhá zopet ojačilo. Britek smehljaj, porok njegovega razdjanega srca, mi je odgovor, potem mi podá roko in reče:

„Zahvalujem se vam za sočutje vaše ter prosim, da greste k Riparju ter mu izročite denar. Zaboj s truplom hudodelnika utegnete vzeti, kedar vam drago, saj sem ga le za sodnijsko rabo seboj pripeljal. Za me bo res najbolje, če si malo počijem.“

(Dalje prihodnjič.)

Zgodovinske stvari.

Turki na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in Goriškem

v drugi polovici 15. stoletja.

Po spisu Hammerjevem.

Leta 1469. so prodrli tretjikrat na Štajarsko do Ptuja (prvikrat so bili ondi leta 1396., drugikrat pa 1418.).

Leta 1470. so prodrli drugikrat na Kranjsko (leta 1408. prvikrat do Metlike).

Leta 1472. 7. junija so privreli do Ljubljane.

Leta 1473. so bili zopet na Kranjskem, na Štajarskem, in prvikrat na Koroškem. Binkoštni pondeljek so stali pred Ljubljano.

Leta 1475. na Štajarskem (petikrat) in drugi pot na Koroškem; pri Brežicah so hudo razsajali.

Leta 1476. na Kranjskem (četrtikrat).

Leta 1477. Iskendar paša je prodrl do Soče na Goriškem (drugi pot), na Koroško pa so prišli tretji pot.

Leta 1480. so bili petikrat na Kranjskem, šestikrat na Štajarskem, četrtikrat na Koroškem.

Leta 1484. šestikrat na Kranjskem, petikrat na Koroškem.

Leta 1490. sedmikrat na Kranjskem, od kodar so jih iz Hrušice zapodili.

Leta 1492. osmikrat na Kranjskem, šestikrat na Koroškem, sedmikrat na Štajarskem.

Leta 1494. osmikrat na Štajarskem, od kodar jih je cesar Maksimilijan zapodil.

Leta 1499. tretjikrat na Goriškem, devetikrat na Kranjskem in sedmikrat na Koroškem.

Lahko se iz tega sodi, koliko so naši predniki prestali od teh roparjev, morilcev in požigalcev, ki so vsaki hip privreli v slovenske kraje. Kakošen strah še le pa je Turek bil v prejšnjih časih, ko se je z velikimi armadami vsul na Ogersko in Avstrijo, dvakrat do Dunaja prodrl in ga oblegal, pa še dalje do Moravskega in gornje Avstrije segel. Res, da ni razumeti, zakaj da se niso nikoli vse vlade združile v to, da bi bile glavo strle tej divji zveri!

Naši dopisi.

Iz Rusije 12. avg. —η. — „Finis coronat opus“ — pravi dobra latinska prislovica. Celi mesec je že prešel, kar se je končal Berolinski kongres, ki se je sešel zato, da bi vstvaril trdni mir na Balkanskem polotoku, da bi osrečil vse narode jugo-vshodne Evrope, upokojil vso Evropo, da bi vničil vsak povod k nezadovoljnosti vseh skupaj in vsacega posebej. Al namesti mirú in izveličanja narodov, kar je Berolinski kongres obetal Evropi, kaj smo doživeli? Nezadovoljnost Bolgarskega naroda, prepir Grškega kraljestva s Turčijo, Avstrijsko vojsko z mohamedanskimi Bosnjaki, nezadovoljnost povsod. To je plod „poštene Berolinske mešetarije“. Iz vsega, kar izteka naravnost iz vozlatih sklepov Berolinskega kongresa, je za zdaj najbolj važna Avstrijsko-Bosnjaška vojska. Ta vojska je jako važna, a pri tem čudno nezapopadljiva. Najbolj čudno je to, zakaj je Avstrijska vlada izprva prepovedala časopisju poročati o tem, kar se v Bosni godi? Avstrija v svoji Bosnjaški svatbi je podobna kmečki nevesti. Ona je že davno želela prejeti Bosno, pa Berolinski snubač jo je moral primorati k zaželeni svatbi z ženinom, ki za njo ne mara; zato svet ni smel vedeti, kaj se na svatbi

godi. Znano in resnično je le to, da kri se preliva. To je čudna stran tega dela. Zanimivo stran tega dela nam pa opisujejo Dunajski dopisniki Ruskih časopisov; tako sem te dni čital v časopisih: „V Slavoniji agitujejo za združitev Bosne in Hercegovine s Hrvaško in za združitev teh treh provincij s Slavonijo. Pod tem pogojem so Slavonci gotovi sprejeli srbo-hrvaško narečje kot literaturni in oficijalni jezik „jugo slovanskega kraljestva“. Ruski dopisniki, kakor je iz tega razvidno, imenujejo Slovence „Slavonce“, drugače ni razumeti to sporočilo. Ako imate Slovenci res take želje in delate kaj, da se jugo-slovansko kraljestvo v Avstrijski monarhiji pod geslom in na največi prid Habsburške dinastije vstvari, želim vam veliko srečo, dasiravno sem pred 4 meseci Slovencem priporočal Ruski jezik kot literaturni, kateri edini med slovanskimi ima pogoje postati svetovni jezik. Ako se Slovencem in Hrvatom posreči taka združitev, bote Avstriji oteli Gorico, Trst in Istro, sicer bo Slovensko Primorje čez nekoliko časa Italijanska provincija.

Kakšnih misli je naša vlada o sklepih Berolinskega kongresa, smo predvčerajšnjem čitali oficijalno izjavo v „Praviteljstvennem Vestniku“.*) Ta vladna izjava se od besede do besede po slovenski glasi tako-le:

„Berolinski traktat je podpisan. Prišel je čas presojati ta Evropejski akt, ki je kronal vojsko, katero je Rusija začela ne iz lakomstva, ne iz materijalne koristi, ne po častiželjnih političnih nakanah, ampak iz čustva, ki zadušuje vsak tuji spodbadek, iz čustva kristijanskega, iz čustva človekoljubja, iz tega čustva, katero se polastuje vsakega človeka pri vidu v nebo vpijočega zla. Ruski narod in hrabre Ruske armade, ki so pokazali toliko zatajevanja samega sebe, imajo zdaj polni povod dati sebi račun o rezultatih prinešenih žrtev. Vendar da bi verno ocenili rezultate, da bi ocenili jih brez pristrastja, brez presodka, brez sumnje, je treba pregledati vso zgodovino poslednjega časa v njenem početku in razvitji do konca s pričinami in povodi. Prve dni zmotnjav na vshodu je Ruska vlada najprej videla, da vse te zmotnjave so le prvi začetek zeló serjoznih političnih zapletkov. Hercegovinski ustanek, malovažen sam po sebi, je bil tista kaplja, ki je čašo do kraja napolnila. Naša vlada, želeča v okom priti vsacemu spopadku v vshodnih deželah in v Evropi, je vzela na-se trud pogajanja z Dunajskim kabinetom, kot z najbolj zainteresanim v tem delu in mu je obljubila polno gotovost, podpirati vsako kombinacijo, kakoršna bi se dala iznajti v soglasji z drugimi državami, da bi se upokojile zmotnjave in odvrnila kriza. Nasledki tega so bile poskušnje konzulske komisije, pomiriti ustajnike, in pa nota grofa Andrassy-a od 30. decembra 1875. leta, katero so sprejele vse vlade. Nota grofa Andrassya je obsegala celo vrsto preobrazovanj in zboljšanj, katere so kabineti, ki so podpisali traktate 1856. in 1871. leta, priporočili Turčiji s tem, da se upokojijo nemirne provincije in da Turčija izpolne svojo dolžnost gledé kristijanskih podložnikov sultanovih. Al vse te dobre namere niso pripeljale k nikakoršnemu rezultatu zato, ker ni bilo nikakoršnih garancij, da se bodo izpolnile. Ustaši niso hoteli položiti orožja iz rok ne vrniti se domú, ker niso imeli nikakoršnih zagotovil svoje varnosti, a Turčija je med tem trdila, da, dokler ustaši ne polože orožja iz rok, ona ne more dovršiti reform, katerih potrebo je v principu pripoznala. Turška vlada z obljubami je šla celo še daljše, kakor nota grofa Andrassya, ter je razglasila program, obsegajoč še bolj široke in liberalne naprave. Al vse te reforme na papirju brez serjozne sankcije niso bile v stanu izbuditi nikakoršnega zaupanja pri narodih, katerih potrpežljivost se je tako dolgo preskušavala. To je bil težak položaj, iz katerega je bilo treba na vsak način najti izhod. Treba je bilo skleniti, v delu upokojenja iti za korak spet daljše, kakor so šli Evropejski kabineti. Samo veljava vse Evrope bi bila mogla dati garancijo zboljšavam ter zbuditi zaupanje kristijanskih narodov, da zboljšave se bodo resnično vpeljale. Tak cilj je imel Berolinski memorandum sostavljen v aprilu 1876. leta. Sostavljen v soglasji s knezom Bismarkom in z grofom Andrassyem je bil priobčen tudi drugim velikim državam, da bi ga skupaj presodile. Njegov princip je bilo skupno delovanje vse Evrope na to, da bi se reforme, ki so jih Evropejski kabineti predložili, garantirale. Po mislih naše vlade delovanje bi bilo moralo obstati v tem, da bi bile velike države poslale svoje eskadre pred Carigrad in k bregovom Evropejske in Azijaške Turčije in v luke, kjer mir ni bil dovoljno varen. Cilj te demonstracije bi bil sledeči: prvič primorati Turčijo k izpolnjenju Evropejskih tirjatev, drugič upokojiti kristijanske narode in varovati jih krivice. Ta nasvet, ki so ga druge vlade sprejele, je ovrgla Angleška vlada, češ, da tako posilno sredstvo se ne strinja s traktatom, kateri garantira Turčiji samostojnost gledé notranjih uprav.

(Dalje prihodnjič.)

*) „Praviteljstvenni Vestnik“ je po slovenski „vladni sporočevalec“, je vladni časopis v Petrogradu, kakor na priliko, „Wiener Zeitung“ na Dunaji.

Iz Kalabrije 26. julija.*) — Tukaj je huda vročina 56 stopinj, da bos ne moreš na zemlji stati; tla so zgorela, kakor pri Vas o božiči, avgusta in septembra pa bo še huje. Naj Ti tukaj opišem nekoliko tukajšno kmetovanje. Meseca avgusta začno strniše po polji žgati, predno orjejo, tako, da se vidi ogenj krog in krog, kakor da bi vasi gorele. Strnišče pustijo, kedar žanjejo, pol metra visoko, da se le snop more vkup zvezati. Kedar začnejo orati, orjejo neprenehoma naprej, naj je delavnik, nedelja ali praznik. Drevo ima dva lemeža, pa oba lesena, samo od spredaj je nekoliko železa. Kedar grejo orat, jih gre po 25 skupaj v enem kraji; v drevo vpregajo vole, ki so vpreženi za kambe; vsakemu volu denejo v nosnico rinko, v katero je konopec navezan, za katerega vola držijo, kakor pri nas za uzdo konje. Za brano imajo trnove butare, katere vlačijo po njivi. Hrušek, smokev, češenj, breskev, mandeljnov, pomaranč in limon je tukaj sila veliko, samo jabelk nisem še nič videl. Kedar pride čas pomaranč in limon, se jih dobi po 4 za sold. Vino je po 16 soldov liter. Vse drugo je drago. Kilo mesa je po 80 sold. Vina pijó tukaj veliko zato, ker je voda zeló nezdrava, po kateri kakor tudi zarad druzih vzrokov ljudje silno bolehajo za mrzlico. Jaz in pa moj brat Janez še nisva nobene bolezni imela dosihmal; kako bo za naprej, sam Bog vé; zaupamo pa v njega, da nam zdravje dodeli še ta mali čas, kar bomo tukaj. Celih 15 mesecev, kar bivamo tukaj, nismo slišali še sv. maše. Čudno navado imajo v Kalabriji, kedar kdo umre; poprej so mu djali v trugo kruha, vina in mesa, zdaj pa ne; če kdo umre, razodevajo to žalost s tem, da ne vnetijo ognja celih 8 dni v hiši; oni grejo med tem časom k svojim sosedom jest; čez 8 dni pa zopet ogenj domá zanetijo. Pogrebci, ki mrliča nesejo zakopat, si denejo na obraz larve, kakor pri nas o pustu.

V Gorici 18. avg. — Še svoj živi dan nisem videl toliko kresov, kakor sinoči. Kakor je znano, obda-

*) To je tisto pismo, katero je dobil naš dopisnik iz doljnega Zemona od nekega svojih rojakov in katero smo obljubili v našem listu ponatisniti zato, ker obsega nam marsikaj zanimivega iz te najjužnejše Laške dežele, ki je poleti zakurjeni peči podobna, zarad mnozih mlak in močvirjev pa tudi zeló nezdrava. Al Kranjca povsod dobiš! Vred.

jajo Gorico od vseh strani — razen od južno-zahodne — gore, ki so $^1/_4$—$1^1/_2$ ure daleč od nje. Po vseh teh gorah, na vsakem vrhu, so goreli veliki kresi, mnogi h kratu, mnogi zaporedoma, ko so bili prvi že pogoreli. Pa tudi vsaka vas v ravnini je napravila svoj kres. Med tem se je razlegalo od vseh strani slovesno zvonenje in so pokali možnarji. Z zvonikov so visele zastave. V mestu je igrala sinoči meščanska banda (vojaške zdaj nimamo) po ulicah in na Travniku. Danes je bila v prvostolni cerkvi navadna služba božja; nenavadno pa je bilo to, da je vihrala s tistega zvonika, na katerem so bili izpostavili 26. julija (spomin bitke pri Vêrsi l. 1866) italijansko trikoloro, — črnorumena avstrijska zastava. — — „Italia irredenta“ je cesarjev rojstni god tudi obhajala! Našli smo davi raztrošenih po ulicah vse polno iztisov nekega manifesta rovarskega italijanskega odbora. Zdaj se ne imenuje več „Comitato Goriziano“, ampak „Comitato delle Alpi Giulie“. Prismode! Čigave so Alpi Giulie, — to pokazali so Vam sinoči kresi slovenski, med katerimi je bil najpomenljivši tisti, ki je gorel prav na tistem mestu na Podgorskem hribu, kjer je vihrala 2. junija t. l. italijanska trikolora. — Pretekli torek 13. dne t. m., je bila seja deželn. šolsk. svetovalstva, kateri je predsedoval gosp. namestnik baron Pino sam. Duhovnih udov ni bilo v tej seji; tudi deželna zastopnika sta prišla še le pozno. — Pol leta bo tega, kar so „Novice“ (po „Isonzo“-u) pravile, da nameravajo napraviti v Gorici — državno nemško deško ljudsko šolo in odpraviti v srednjih šolah dosedanjo uredbo deželnih jezikov — italijanskega in slovenskega. Oboje se je zdaj zgodilo. Celih 30 let je preteklo, odkar skozi in skozi eksperimentirajo na naši staroslavni „normalki“, katera se je nekaj let imenovala „vadnica“; — in zdaj smo srečno dospeli do tega, da bode šola spet taka, kakor je bila pred l. 1848!! Recite, da to ni „napredek“! Še lepši napredek je pa ta, da tudi na gimnaziji smo spet tam, kjer smo bili pred 15 — 20 leti: materinščina ni več obligatna! Vsakučenec, kedar stopi v srednjo šolo, mora — ali prav za prav njegovi starši morajo naznaniti, ali se hoče njihov sin učiti svoj materni jezik, ali drugi deželni jezik, ali pa nobenega. Če reče, da se bo učil tega ali pa tega, potem je dotični jezik za-nj zapovedan predmet — za tisto leto; če ne, ne. Imel bom bržkone še večkrat priložnost o tem govoriti; za danes naj dam zastopnikom slovenstva na Goriškem to-le nalogo. Sta li ministerska razpisa, ki uravnujeta uk materinščine v državni deški ljudski šoli in v obeh srednjih šolah v Gorici, — plačilo za slovensko zvestobo in lojalnost, ali pa kazen za to, kar uganjajo nekateri italijanski rogovileži? *) Na čast ministerstvu pa naj povem, da initiativa gledé omenjenih naredeb ni njegova, ampak druzih mož, zoper katerih namere ni nič premogla večina v deželn. šolskem svetu. — Pristaviti nimam druzega, ko — piko.

Iz Notranjsko-Bistriškega okraja 13. avg. xyz. **) — Iz vseh krajev naše ljube domovine nam prinašate, drage „Novice“, dopise in poročila; zato ne dvomim, da bote tudi moje vrstice rade v svoje predale sprejele. Naj začnem z letino! Vse nam je letos prav dobro obetalo; žito in krompir, trta in sadno drevje, vse je kazalo, da bomo imeli izvrstno dobro letino. Žalibog, da se nam nada ni izpolnila, vsaj popolnoma ne. Začelo je deževati in stanovitno slabo vreme je storilo, da se nam je bilo žito poleglo in nam sedaj daje le srednji pridelek. Krompirju se je nat (pirje) posušila in sem ter tje se nahaja že dokaj gnjilega. Sadja, posebno češpelj, bo še precej, le trta, trta nas je zeló goljufala; obetala nam je najboljši pridelek, pa o cvetji je silno deževalo in grozdje je mokrota uničila, tako, da le četrtina od tega, kar je kazalo, ga je ostalo. Bog nam ohrani vsaj le-tó. — Tudi nesreče nam letos ne prizanašajo. Strela je v strašno hudi noči udarila na Pivki v Drskovčah ter v trenutku so pogorele tri hiše z vsem senom in pohišjem. Tudi v Bistrici je nekaj dni potem trešilo v poslopje kmeta Kovalja ter mu hišo vpepelilo. Reveż ni bil zavarovan. Lepo pomoč je dobil po zbirki, katero je napravil tukajšnji spoštovani okrajni sodnik g. Strucelj. Dobil je pogorelec brž drugi dan menda 105 gold. tako, da je zamogel pričeti popravljanje pogorišča. Pri ognji se je pokazalo, da je naše gasilno orodje zeló pomanjkljivo. Potrebnih lojter, krampov itd. še nimamo. Brez tega soseska biti ne more. Skrbite možje! Tudi silno povodenj smo imeli. V noči med 3. in 4. t. m. je tako deževalo, kakor da bi se hotel vesoljni potop ponoviti. Vsled tega so naše vode narastle, iz bregov stopile, vse polje zalile. Cele vozove sená, na tisuče snopov žita je odneslo seboj in uničilo. Ljudje so skoraj ves svoj žitni pridelek požet na polju sušili in tako jim je ena noč silno veliko škode prizadjala. Bog vé, ali se bo kaj pri davkih na to nesrečo ozir jemalo ali ne? — Na hribu med Bistrico in Trnovem (na gradišču) so razvaline in ostanki iz Rimskih časov. Moralo je tukaj kaj velikanskega biti, najbrže kak utrjen grad, ali tabor, morebiti celó kako mesto. Deleč okrog po gorah se najdejo ostanki zidov, cest in trdnjav. Našlo se je že cel kotel starih rujavih sulic, lončenih posod, in pred par tedni je nekdo našel brončen denar z napisom: „Constantinus Augustus“. Tudi dobro ohranjen starinsk vodnjak je na gradišču. Vse to kaže, da je za starinoslovce gora nad Trnovem zeló zanimiva. Radi bi vedeli, ali pride letos gosp. prof. Müller, kakor je obetal, v naše kraje ali ne. *)

Vrhnika 18. avg. (*Javna zahvala.*) Minuli četrtek 15. dne t. m. je c. kr. deželni predsednik gosp. vitez Kálina-Urbanov in ž njim c. k. okrajni glavar g. pl. Wurzbach prišel na Vrhniko, po strašnem ognji 12. dne t. m. silno nesrečno, da se osebno prepriča o nasledkih požara in kolikor mogoče pomaga. Prečastiti gospod se je dolgo mudil na pogorišču in vse razmere na drobno pozvedoval. Pri odhodu je on, kakor tudi gosp. okrajni glavar, zdatno denarno pomoč daroval in obljubil še kaj več ubogim pogorelcem pomagati. In zares! spolnitev te obljube nam je že danes očitna, kajti na njegovo poročilo je presvitli cesar milostljivo daroval pogorelcem 2000 gold. Beseda je preslaba, da bi se môgli nesrečni siromaki za veliki in hitri dar Njegovemu veličanstvu tako zahvaliti, kakor to čutijo njih ginjena srca. Iskrena hvala pa tudi visokospoštovanemu c. kr. deželnemu predsedniku, čegar priprošnji se imamo za dar milega našega vladarja zahvaliti.

Županstvo Vrhniško.

Iz Ljubljane. — Rojstni dan presvitlega cesarja našega se je v nedeljo obhajal z navadno cerkveno svečanostjo v stolni cerkvi vpričo zastopnikov civilnih, državnih, deželnih in mestnih oblastev, pod milim nebom

---

*) Res žalostno, če tisti možje, ki zatirujejo Božjo in naravno pravo Slovencev, še ne vidijo, da delajo v roke onim, ki na svoji zastavi nosijo napis: „Trst in Istra, Gorica in vse primorje je lašk o!“ Vred.

**) Hvala lepa! Ime je drugo, mož pa je isti kakor izprva in vsa sledeča leta. Vsaj Vam je znano, kar že sv. pismo pravi: „kdor se v nevarnost podaja, pogine v njej.“ To veljá zdaj že več let, — nekdaj ni bilo tako; imena ni bilo treba skrivati.

*) Ali ni bil prof. Hofstetter tam? Vred.

v zvezdnem drevoredu pa vpričo vojaščine in družbe veteranov. Sicer navadne gostarije pri c. kr. deželne mu predsedstvu letos ni bilo; vsaj je zarad dosedanjih žalostnih poročil iz Bosne in Hercegovine vse nekako potrto; namesti gostovanja je predsednik vitez Kalina daroval 200 gold. ubogim družinam, ki imajo svoje očete na bojišči v Bosni, 100 gold. pa siromakom Ljubljanskim.

— V spomin rojstnega dne cesarjevega je baron Karol Wurzbach, predsednik družbe kmetijske Kranjske, daroval 500 gold. v podporo ranjenim našim vojakom in sicer tako, da se od tega darila vsak mesec po 100 gold. porabi za navedeni namen. Zraven te denarne pomoči je blagi gospod baron svoj grad poleg Šmartna pri Litiji na razpolaganje odstopil za začasno bolnišnico prebolnikom vojaškim. Slava!

— Kakor v druga mesta: Zagreb, Sisek, Celovec, Gradec itd. pripeljali so že tudi v Ljubljano dvakrat vojakov, ranjenih na bojišči v Bosni. Vsakrat je na tisoče vrelo mestjanov na kolodvor, vidit nasledke dozdaj še nesrečne zasede Turških dežel. Pripeljejo jih v jako zložnih, izvrstno vredjenih in ličnih vozovih, ki jih je na svoje stroške dal napraviti viteški red sv. Ivana (malteski red). Ker se v Ljubljani ni še kakor v Gradcu ustanovil poseben pomočni odbor, ki brž o dohodu postreže pripeljane ranjene s hladilnimi in krepčalnimi pijačami, je tukajšnja tako imenovana „ljudska kuhinja“ začasno prevzela to ljudomilo strežbo.

— Ker vsak, kdor ima kakega svojih ljudí v vojski, hrepení zvedeti, kako mu gré, ali še živí ali ne itd., zato naznanjamo, da se je v Mostaru (v Hercegovini) ustanovila telegrafna postaja, katera sprejema in odpošilja tudi privatna pisma.

— (*Iz seje deželnega odbora 19. avgusta.*) Povabilo dotičnega odbora k slovesnemu odkritju spominka nepozabljivemu nadvojvodi Ivanu, ki se bode v Gradcu vršilo 8. dne septembra, je deželni odbor vzel na znanje ter bode po dogovoru s kmetijsko družbo sklenil, kako vdeležiti se vážne svečanosti. — Radostno tudi sta se na znanje vzela deželnemu odboru došla dopisa Dunajskega deželnega odbora in vodstva deželne norišnice na Dunaji, katera živo zahvalo izrekata za to, da se je Kranjska deželna norišnica vdeležila razstave, katero je Dunajska deželna norišnica julija meseca napravila v spomin 25letnega obstanka. Kranjska norišnica je v to razstavo poslala po inženirju Prisel-u lično izdelani načrt nove Kranjske norišnice v Studencu in zadevno poročilo primarija dr. Kar. Bleiweisa, potem nekatere po blaznih izvršene slikarske in druge izdelke iz lesa. Te reči odlikovale so se tako, da jih je presvitli cesar sam prav natanko ogledal in posebno pohvalo izraziti blagovolil prizadevanju in delovanju Kranjske norišnice. — Deželni odbor je privolil, da vinorejska šola v Slapu sme letos kakor lani vinski razstavi o priliki velike tombole, ki jo bode napravila kmetijska podružnica Vipavska, dodati tudi šolska vina itd. — Deželni odbor je pritrdil, da se učitelj Franc Golmajer imenuje za nadučitelja v Moravčah. — Neka izpraznjena sirotinska ustanova podelila se je siroti Janezu Benediku iz Zagorice okraja Radoljškega.

— (*Nekaj za sl. mestni magistrat.*) V mestni klavnici blizo posilne delavnice je, kakor smo iz gotovega vira zvedeli, tako strašansko veliko podgan, da vse meso oblezejo, najboljšp kosce objedó in sploh veliko škode delajo. — Ali bi ne bilo dobro te nečedne in škodljive živali energično pokončati in zato skrbeti, da bi ne mogle iz bregovja Ljubljanice v klavnico priti? Prav lahko! Naj se zazidajo vse luknje na bregovji s cementom naj se most, posebno tla, in tudi leseno poslopje kolikor mogoče visoko z močnim gladkim plehom obije; naj se tudi vrata dobro zapirajo, potem podgane ne bodo mogle po plehu v klavnico priplezati. Videant consules!

— Naš g. dopisnik iz Zemona nam naznanja, da je bila te dni komisija tam, ki je cenila škodo, po hudi toči ondašnjemu polju prizadjano; spoznala je, da je 3 dele pridelkov pokončala.

— (*Kot novi udje družbe kmetijske Kranjske*) so bili pretekli mesec sprejeti gospodje: Auer Jurij, pivarnar, dr. Ambrožič Franjo, Bürger Lavoslav, trgovec, vitez Gariboldi Lavoslav, c. k. profesor, Hrovat Blaž, vodja učiteljske pripravnice, Kaprec Ivan, c. k. višji svetnik deželne sodnije, Köstel Gustav, župnik pri sv. Jakobu, Laschan Anton, mestni župan, dr. Moše Alf., odvetnik, dr. Mrhal Ivan, vodja c. k. višje realke, Petričič Vaso, trgovec, dr. Pfefferer Anton, odvetnik, Polak Adolf, trgovec, dr. Rudež Teodor, c. k. notar, Samassa Albert, c. kr. dvorni zvonar, Schmitt Melhior, trgovec, dr. pl. Schrey Robert, odvetnik, Šolar Ivan, c. k. dež. šolski nadzornik, Strzelba Josip, trgovec, dr. Vošnjak Josip, primarij v bolnišnici deželne posilne delavnice, Ziegler Franjo, c. kr. inženir, — vsi v Ljubljani. — Dalje iz dežele gospodje: Bavdek Martin, posestnik v Udmatu, Ažman Ivan, župnik v Dovjem, Babnik Jernej, župnik na Dobravi, Dremelj Andrej, župnik v Ratečah na Gorenjskem, Debeljak Ivan, župnik v Preddvoru, Golobič Iv., župnik v Cerkljah, Krašovic Jur., župnik v Šmartnem pri Kranji, Mrak Jakob, župnik v Železnikih, Bogolin Mihael, župnik v Ajdovici, Böhm Ignacij, župnik v Črmošnicah, Dovič Ivan, župnik v Doleh, Gorenjec Lavoslav, župnik v Adlešičah, Grčar Josip, župnik pri sv. Trojici, Krese Josip, župnik v Strugah, Mahkot Ivan, c. kr. okrajni glavar v Črnomlji, Petek Andrej, župnik v Poljšniku, Režek Peter, župnik v Starem trgu pri Poljanah, Rus Jakob, dekan v Šmartnem pri Litiji, Sorc Jurij, župnik na Krki, Teran Peter, župnik pri Stari cerkvi v Kočevji, Vesel Ivan, župnik pri sv. Duhu, Zorman Anton, župnik v Kolovratu, Budnar Ivan, župnik na Premu, Dejak Henrik, župnik v Budanjah, bar. Gušič Edvard, c. kr. okrajni glavar v Planini, Pavlič Damijan, župnik v Zagorji, Podobnik Ignacij, župnik v Preserjih, dr. Sterbenec Jurij, župnik v Hrenovicah.

— (*2. izkaz milodarov dežel. odboru poslanih za zapuščene rodovine v vojaščino poklicanih rezervistov.*) Znesek milodarov po 1. izkazu 2514 gold. 64 kr., c. kr. okr. glavarstvo v Radoljici nabiro med tamošnjimi uradniki 42 gold., gosp. J. Klemenčič, c. kr. sodn. služabnik v Logatcu 60 kr., županstvo v Krškem je poslalo v Krškem, v Leskovcu in na Šrajbarskem turnu nabranih 168 gold., nabira županstva v Gornjem Logatcu, poslana po c. k. okrajnem glavarstvu Logaškem 12 gold. 14 kr., trgovska hiša L. C. Lukman v Ljubljani 50 gld., gosp. vitez Jos. Pagliaruzzi, dež. oficijal 5 gold., gospá Josipina Terpinec iz Ljubljane 25 gold., gospoda Val. in Alb. Zeschko iz Ljubljane 25 gold., blagajnica pomočnega draštva v Ljubljani 50 gold., gosp. Her. Halbensteiner v Ljubljani 10 gold., gosp. Lorenc Zdešar iz Ljubljane 5 gold., gospá Uršula Klopčič iz Ljubljane 5 gold., gosp. Janez Lesjak, župnik v Kostanjevici 5 gold., nabira c. k. okr. glavarstva v Črnomlji 9 gold., nabira županstva v Črnem vrhu 9 gold. 44 kr., M. G. 20 gold., gosp. Gust. Köstl, župnik v Ljubljani 5 gld., gosp. Obilčnik Šimen, posestnik v Ljubljani 5 gold., nabira županstva v Starem trgu pri Ložu 15 gld. 30 kr., nabira pri c. kr. uradnikih v Krškem 30 gold. 54 kr., in nabira pri c. kr. uradnikih v Kostanjevici 9 gold. 70 kr., gosp. Janez Zupanec, posestnik v Trnovskem pristanu 5 gold., 10 Ljubljanskih gospodov kanonikov po 5 gold., skupaj 50 gold., nabira županstva v Ložu 13 gold. 70 kr., c. k. okr. glavarstvo v Kočevji je po-

slalo nabranih 77 gold. 66 kr., nabira c. k. uradnikov v Črnomlji 12 gold., meščanska družba za stanižča vojakov v Ljubljani 50 gld., družba evangeličank v Ljubljani 25 gold., gosp. dr. T. Rudež dohodek glasbene zabave v Ribniškem gradu 54 gld. 60 kr., gosp. Anton bar. Codelli 50 gold., skupni znesek 3359 gold. 33 kr. Od županstva v Cerknici je došlo 62 gold. 40 kr., katere so zložili gg. Janez Oblak, dekan 5 gold., Adolf Obreza, posestnik 3 gold., Franjo Šerko 3 gold., Andrej Milavec 2 gold., Alojzi Pogačnik 2 gold., Miha Koželj, kaplan 2 gold., Franjo Gerbic, operni pevec 2 gold., Jožef Milavec, posestnik 2 gold., Jožef Romé, kaplan 1 gold., Janez Milavec, posestnik 1 gold., Franjo Zagorjan, poštar 1 gold., Martin Pavlovčič, posestnik 1 gold., Janez Prudič, posestnik 1 gold., Leonard Verli, trgovec 1 gold., Vincenci de Toni, trgovec 1 gold., Matevž Završnik, posestnik 1 gold., Ignacij Majdič, posestnik 1 gold., Janez Potokar, pek 1 gold., Jernej Trebar, posestnik 1 gold., Jurij Klančar, krčmar 1 gld., gospá Karolina Hren, krčmarica 1 gold., Karol Klavder, krčmar 1 gold., Ant. Milavec, krčmar 1 gold., J. Novak, dacar 1 gold., Jožef Skuk, štacunar 1 gold., c. k. žandarmerijska postaja 70 kr., Matija Rožanc, krčmar 50 kr., Anton Milavec, krčmar 50 kr., Andrej Kos, krčmar 50 kr., Janez Milavec, posestnik 50 kr., Dragotin Drmelj, učitelj 50 kr., Ana Detoni, krčmarica 50 kr., Janez Žitnik, posestnik 50 kr., Jernej Kušlan, posestnik 40 kr., Anton Krašovic, posestnik 3 gold., Franjo Vidrih, posestnik 2 gold., Jurij Meden 1 gold., Janko Žirovnik, učitelj 1 gold., Anton Blažon, trgovec 1 gold., Franjo Otoničar, posestnik 1 gold., Jožef Škerlj, posestnik 1 gold., Anton Bonač, trgovec 1 gold., Jožef Meden, krčmar 1 gold., Mat. Turšič, posestnik 1 gold., Jakob Gašpari, trgovec 1 gld., Miha Debevec, posestnik 50 kr., Matevž Debevec, posestnik 50 kr., gospodičina Ivana Švigelj 2 gold., Jožef Bonač, posestnik 30 kr., Anton Obreza, posestnik 50 kr., Janez Obreza, posest. 50 kr., Janez Hren 50 kr., Andrej Debevec, posestnik 50 kr., Franjo Malavašič, dimnikar 50 kr.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Vradna časnika „Wien.“ in „Prag. Zeit.“ sta te dni prinesla lastnoročno cesarjevo pismo od 9. avgusta t. l., v katerem se za preprijazno in slovesno sprejemanje cesarjeviča Rudolfa na njegovem potovanji po deželi Češki in o njegovem dohodu v Prago prebivalcem Češkega kraljestva toplo zahvaluje, rekši, da v vsem tem vidi cesar njih prisrčno vdanost in ljubezen do njega in cesarjeviča naslednika. — „N. Fr. Prese“ je pa brzo dlake iskala v tem cesarjevem pismu, češ, da ne smejo Čehi misliti, da cesarjeve milostne besede veljajo le njim, ne pa tudi Nemcem na Češkem in da na cesarjevem pismu ni podpisan noben minister ter da po takem je ono pismo samo le zgolj osebni izraz cesarjev. „Vaterland“ dobro dostavlja tem „Pressinim“ besedam besedico: „tem bolje!“ to je, Čehi so s tem cesarjevim pismom gotovo tem bolj zadovoljni, če ga ni narekoval noben minister in je le izraz srca cesarjevega.

— Po dogodbah, ki se vršé zdaj v Bosni in Hercegovini, se — kakor piše „Deutsche Zeitg.“ — Andrassyev stol zeló majé. „Strele, ki so pale v Bosni — pravi — našle so tù na Dunaji znaten odmev in to na mestih, kjer se o visoki politiki ne govorí samo, ampak o njej dela. Dogodbe v Bosni morajo nasledke imeti vzlasti o tem, da na mesto Andrassya stopi drug mož, ki bolje vé varovati interese Avstrijsko-Ogerske, kakor on. Zdaj je prepozno, da grof Andrassy v svojem časniku „Pester Lloyd“ skuša popravljati, kar je dve leti grešil, in da zdaj še le trdi, da Avstrija mora zavzeti Bosno.“ — Če grof Andrassy prebere tàmni 25. članek Berolinskega traktata o Bosni in Hercegovini, ki ga je on narekoval, mora pač reči: „mea culpa, mea maxima culpa“, kajti kar so diplomati v Berolinu pregrešili, ne moreta hipoma predrugačiti Filipović in Jovanović z junaško armado našo.

Koroško. — Volitve poslancev v deželni zbor se bodo vršile 2., 5. in 10. dne septembra. Kakor slišimo, bodo Slovenci združeni s konservativnimi Nemci stopili v volilni boj zoper liberalce.

Štajarsko. — Naše volitve poslancev v deželni zbor bodo 12., 14. in 17. dne septembra. Dozdaj centralni volilni odbor ni še stopil v resno akcijo.

Česko. Iz Prage. — 14. dne t. m. so se tukaj zbrali veliki posestniki plemenitaži ter sklenili, da se utegnejo udeležiti volitev v deželni zbor. Ustavaška stranka hoče, kakor beremo v njenih časnikov, zarad tega kar zdivjati in kliče „Mord und Zetter“. Se ve da čutijo ustavoverci, da se jim bliža zadnja ura in zato takošno kričanje!

Hrvaško. — Zdaj je gotovo, da ostane večina deželnega zbora taka, kakor je bila dosedanja; opoziciji je spodletela borba.

Ogersko. — Vladni stranki je tudi po novih volitvah večina zagotovljena; propalo pa je mnogo znanih imen. — Ogromna breztaktnost ali perfidija se mora imenovati to, kar je Avstrijsko-ogerski poročnik v Carigradu grof Zichy storil pretekli četrtek: na čast Turškim ministrom je napravil pojedino, pri kateri je tekel šampanjec kakor voda! No! v Carigradu šampanjec na Avstrijske stroške, v Bosni in Hercegovini pa kri stotin naših junakov!

Nemčija. Iz Berolina. — Hödel, ki je cesarja Viljema hotel umoriti, je bil 16. dne t. m. ob glavo djan. Umrl je, kakor je živel; v poslednjem trenutku je rekel: „komunist ostanem, kakor sem bil“.

Iz Bosne. — **Naša armada je že v srcu Bosne, v glavnem mestu Sarajevu**; dne 19. t. m. je zasedla to mesto po srditem boji z ustajniki, ki so vsako hišo divje branili. Po vojnem načrtu bi bila imela tje priti že 18. t. m., t. j. rojstni dan cesarjev, da bi bil cesar poročilo prejel za god, a prevelike težave niso dopustile tega. Zasedli ste Sarajevo diviziji generala Filipoviča in vojvode Würtemberga, ki ste se bili nekaj dni prej združili; toraj je tudi Kranjski polk že v Sarajevi. Avstrijska zastava že vihra z grada. Da je v srditem boji padlo veliko naših, to se dá misliti. Sarajevo toraj že imamo, a še čaka našo armado veliko težav, še bo tekla draga kri, predno bo Bosna vsa v naših rokah. Mohamedancev je še veliko v Bosni in Albaniji in vsi so razjarjeni in nahujskani proti Avstrijski armadi. — Med vsemi se je menda najhuje godilo oddelku generala Szaparya, po večem iz Ogerskih regimentov sestavljenemu. Ta oddelek so bili Turški ustajniki hudo razbili in potisnili ga nazaj do Doboja, kjer je imel 16. t. m. hud napad, katerega je pa odbil, čeravno z veliko zgubo; padla sta namreč celó dva majorja. Tudi 19. t. m. je bil napaden, pa se je srečno ubranil. Zdaj bo tudi ta oddelek dobil več duška. — O diviziji generala Jovanoviča, ki je zasedla Mostar, ni novih poročil. —

☞ Neljuba pomota se je pripetila v zadnjem listu „Novic“ o tem, da je bil članek „iz sodniškega življenja“ vdrugič natisnen.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.